

Innst. 103 L

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 8 L (2011–2012)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i kontantstøtteleven

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet legger i proposisjonen fram forslag til endringer i lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteleven). Forslaget innebærer avvikling av kontantstøtten for toåringene og forenkling av satsstrukturen for ettåringene. Endringene er en styrking og målretting av kontantstøtten for ettåringene.

Forslagene ble fremmet i Prop. 1 S (2011–2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Denne proposisjonen inneholder de nødvendige lovendringene for gjennomføring av budsjettforslaget.

1.2 Departementets vurderinger og forslag

1.2.1 Avvikling av kontantstøtten for toåringene

Departementet viser til at kontantstøtten kan bidra til at kvinner trekker seg ut av arbeidslivet. Når kontantstøtten varer helt til barnet fyller tre år, kan perioden utenfor yrkeslivet bli langvarig, i alle fall hvis kvinnen får flere barn. Kontantstøtten kan bidra til at kvinner deltar mindre i yrkeslivet enn de ellers ville gjort og at barn ikke kommer i barnehage. Dette er uheldig av hensyn til likestilling og integrering.

En forutsetning for at både mødre og fedre skal kunne delta i yrkeslivet i småbarnsfasen er at det finnes et godt utbygd barnehagetilbud. Det er innført rett til barnehageplass. Barn som fyller ett år innen

utgangen av august, og som har søkt innen fristen for hovedopptaket, har rett til barnehageplass fra august samme år. Barn som fyller ett år fra og med september, har rett til plass fra august påfølgende år. Alle barn vil altså ha fått rett til barnehageplass innen de fyller to år.

Regjeringen foreslår på denne bakgrunn å avvikle kontantstøtten for toåringene. Kontantstøtten utbetales i dag fra og med kalendermåneden etter at barnet fyller ett år til og med kalendermåneden før barnet fyller tre år. Stønadsperioden er dermed på maksimalt 23 måneder. Når kontantstøtten avvikles for toåringene, vil kontantstøtten bli utbetalt til og med måneden før barnet fyller to år, det vil si i maksimalt elleve måneder. Kontantstøtten blir dermed en ordning for ettåringene. Den vil for mange familier fungere som en ordning for tiden mellom foreldrepengeperioden og barnehagestart.

Også for adopterte barn er stønadsperioden maksimalt 23 måneder. For disse barna utbetales kontantstøtte fra og med kalendermåneden etter at stønadsperioden for fulle foreldrepenge er utløpt, det vil si 44 uker etter omsorgsovertakelsen. Da kontantstøtten ble innført, var det samme aldersgrense for adopterte barn som for andre. Kontantstøtten ble altså stanset da barnet fylte tre år. I 2005 ble dette endret etter forslag i Ot.prp. nr. 98 (2004–2005) slik at adoptivbarn nå kan få kontantstøtte i 23 måneder, selv om barnet er over tre år. Begrunnelsen for endringen var at adoptivfamilier skulle kunne nyte godt av kontantstøtte i en like lang periode som alle andre familier. Etter omleggingen av kontantstøtteordningen faller kontantstøtten bort når barnet fyller to år; et tidspunkt når alle barn har fått rett til barnehageplass. Det kunne tale for at den generelle aldersgrensen for rett til kontantstøtte også skal gjelde for adopterte barn. På den annen side må også disse familiene forholde seg til at kommunene bare plikter å ha ett hovedopp-

tak i året. Familien er ikke sikret å få plass før i august. Dersom foreldrepengeperioden for eksempel avsluttes i februar, vil familien måtte vente noen måneder på barnehageplass. Departementet foreslår derfor at stønadsperioden også for adopterte barn skal være maksimalt elleve måneder, forutsatt at barnet er under skolealder.

I Prop. 1 S (2011–2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet er det foreslått aldersdifferensierte satser for ettåringene. Det er foreslått at barn i alderen 13–18 måneder skal få 5 000 kroner i full kontantstøtte per måned. Barn i alderen 19–23 måneder skal få 3 303 kroner. Det er i regjeringens budsjettopplegg lagt til grunn at også adoptivbarn i de første seks månedene etter at stønadsperioden for fulle foreldrepenge er utløpt skal få den høyeste satsen og de siste fem månedene den lavere satsen.

Departementet foreslår, med henvisning til budsjettforslaget, at kontantstøtteleven endres slik at kontantstøtten fjernes for toåringene og at kontantstøtte maksimalt kan utbetales i elleve måneder per stønadstilfelle.

1.2.2 Forenkling av satsstrukturen for ettåringene

Kontantstøttens størrelse er avhengig av om barnet har plass i barnehage og hvor mange timer i uken den avtalte oppholdstiden utgjør. Hvis barnet ikke har barnehageplass, gis det full kontantstøtte. Har barnet deltidsplass, gis det delvis kontantstøtte med henholdsvis 20, 40, 60 eller 80 pst. av full kontantstøtte. Dersom den avtalte oppholdstiden er på 33 timer eller mer per uke, gis det ingen kontantstøtte.

Da kontantstøtten ble innført i 1998, var det fire satser for kontantstøtte. Dagens satsstruktur med fem satser ble innført i august 1999. Den ble tilpasset satsstrukturen for det øremerkede statstilskuddet til barnehager som ble utmålt etter de samme timetallsintervaller som dagens kontantstøttesatser. Etter at driftstilskuddet ble innlemmet i rammetilskuddet til kommunene er det mindre grunn til å beholde kontantstøttens finmaskede satsstruktur.

Det er dessuten slik at dagens ordning av enkelte oppleves som komplisert. Noen foreldre får også mindre kontantstøtte enn de har forventet.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det kun skal være to satser for kontantstøtte; full og halv sats. Dersom barnet ikke bruker barnehage, gis det full kontantstøtte. Dersom barnet har en avtalt oppholdstid i barnehage på 19 timer eller mindre i uka, utløser barnet rett til 50 pst. av full sats. En slik løsning forenkler kontantstøtteordningen. Det ytes ikke kontantstøtte hvis det er avtalt oppholdstid på 20 timer eller mer pr. uke.

Departementet viser dessuten til at det i Prop. 1 S (2011–2012) Barne-, likestillings- og inkluderings-

departementet er foreslått å øke kontantstøttesatsen for barn i alderen 13–18 måneder. Aldersdifferensieringen av satsene vil ikke gå fram av loven og gir derfor ikke behov for lovendring.

Departementet foreslår i tråd med budsjettforslaget (Prop. 1 S (2011–2012)) at loven trer i kraft 1. august 2012.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thømmessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Gina Knutson Barstad, fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til at regjeringen i Prop. 8 L (2011–2012) foreslår endringer i lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteleven). Komiteen viser videre til at forslagene ble fremmet i Prop. 1 S (2011–2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener forslagene til endringer medfører en styrking og målretting av kontantstøtten for ettåringene, samt en forenkling av satsstrukturen for ettåringene.

Komiteen forutsetter at forenkling av satsstrukturen også skal omfatte adopterte barn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at norske småbarnsfamilier har fått en enklere hverdag med betydelig økt valgfrihet siden 2005, gjennom økt foreldrepermisjonstid, endringer i kontantstøtten, samt rett til barnehageplass. Flertallet slutter seg til regjeringens vurderinger i proposisjonen og støtter regjeringens forslag til endringer.

Flertallet vil vise til at KS mener regjeringens anslag for behov for ekstra barnehageplasser som følge av omleggingen av kontantstøtten, er for lavt. Flertallet legger til grunn regjeringens anslag og forutsetter at regjeringen vil legge oppdaterte barnehagetall til grunn, etter søknadene om barnehageplasser er innlevert 1. mars 2012. Flertallet viser til at det er regjeringens politikk at alle reformer skal være fullfinansierte. Flertallet vil forutsette at kommu-

nene vil få økt sine overføringer dersom behovet for barnehageplasser er høyere enn forutsatt.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti er glad for at regjeringen styrker kontantstøtten for de yngste barna, men mener regjeringen tar et feilgrep når den samtidig fjerner retten til kontantstøtte for barn mellom 2 og 3 år. Disse medlemmer viser til at kontantstøtten i mange år har vært en viktig ordning for å sikre barnefamilier god valgfrihet i egen hverdag, og disse medlemmer er opptatte av å opprettholde denne friheten. Disse medlemmer vil understreke at trygghet og tid er viktig for barns oppvekstvilkår. Derfor ønsker disse medlemmer å styrke familien som barnas viktigste fellesskap. Etter disse medlemmers syn vil i så måte en opprettholdelse av kontantstøtte for barn mellom 2 og 3 år være viktig, og viser til partienes alternative statsbudsjett for 2012 hvor disse midlene opprettholdes.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre registrerer at komiteens flertall mener at småbarnsfamiliene har fått en enklere hverdag med betydelig økt valgfrihet siden 2005. Disse medlemmer vil ta avstand fra denne påstand og mener at regjeringen blant annet med sine forslag om å kutte i kontantstøtten og ved å øke fedrekvoten har gått motsatt vei og innskrenket småbarnsfamilienes valgfrihet.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til kontantstøttelovens formål, jf. lovens § 1 der det slås fast at formålet med denne loven er å bidra til at familiene får mer tid til selv å ta omsorgen for egne barn, at familiene gis reell valgfrihet når det gjelder omsorgsform for barn og at det blir mer likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten, uavhengig av hvordan tilsynet ordnes. Disse medlemmer slutter seg til lovens formålsparagraf.

Disse medlemmer mener at selv om forslagene medfører en styrking av ordningen for barn opp til 18 måneder, likevel er en betydelig svekkelse av kontantstøtten.

Disse medlemmer mener kontantstøtteordningen ikke bør fjernes for toåringene.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at dagens satsstruktur bør videreføres.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Fol-

keparti mener regjeringen med sitt forslag til endringer viser en manglende forståelse for at også familier med toåring trenger fleksibilitet og mulighet til å velge ulike løsninger i hverdagen. Disse medlemmer stiller seg uforstående til at regjeringen fjerner kontantstøtten for toåringene og dermed gir småbarnsfamiliene med toåring mindre valgfrihet og fleksibilitet i en travel hverdag. Disse medlemmer registrerer at regjeringen ønsker at flest mulig foreldre velger deres løsning, altså barnehageplass, for sine barn etter endt foreldrepermisjon. Disse medlemmer mener dette viser en manglende respekt for foreldrenes evne til og ønske om, selv å velge omsorgsform for sine barn.

Disse medlemmer vil videre vise til at fjerning av kontantstøtten, ifølge regjeringens egne beregninger, vil føre til at en liten andel barn vil gå over fra kontantstøtte til barnehage. I statsbudsjettet for 2012 er det lagt til grunn at styrkingen av kontantstøtten for ettåring vil medføre at det vil være behov for 1 970 færre barnehageplasser. Avviklingen av kontantstøtten for toåring er anslått å øke etterspørselen etter barnehage med 3 130 plasser. Netto-behovet som følge av endringene i kontantstøtten blir dermed 1 160 barnehageplasser, ifølge regjeringens beregninger. Samlet behov for nye barnehageplasser i 2012 blir, ifølge regjeringen, 1 775 heltidsplasser. Disse medlemmer viser til at KS har bedt Telemarksforskning se på regjeringens anslag av behovet for barnehageplasser i 2012. De har konkludert med at tallene sannsynligvis er altfor lave og at behovet er fire ganger større.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen begrunner kontantstøtteendringene blant annet med integreringshensyn. Disse medlemmer vil understreke at det er en liten andel av kontantstøttemottakerne som er dårlig integrert. Av de 32 400 barna som mottok kontantstøtte i september 2009, hadde 6 000 foreldre som er innvandrere eller barn av innvandrere fra Afrika, Asia, Latin-Amerika, Oseania utenom Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS. 1 500 barn hadde foreldre som er første- eller andregenerasjons innvandrere fra EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand. Det betyr at under en firedel av kontantstøttemottakerne har innvandrerbakgrunn, og blant disse igjen er det mange som er godt integrert. Det stemmer ikke at de fleste som bruker kontantstøtten er familier med innvandrerbakgrunn eller familier som er dårlig integrert i det norske samfunnet.

Disse medlemmer vil videre påpeke at det er helt andre tiltak enn fjerning av kontantstøtten som er viktig i integreringsarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett for 2012 hvor språkoppfølging, arbeidstrening og redusert foreldrebetaling i barnehagen er blant de tiltak som støttes for å styrke integreringsarbeidet. Disse medlemmer mener at gratis barnehage for alle som deltar i introduksjonsprogrammet, økt støtte til norskopplæring og lavere foreldrebetaling i barnehagen for familier med lav inntekt, vil gi barn og foreldre fra minoritetsfamilier bedre norskkunnskaper og dermed bedre muligheter til å mestre skolen og delta i samfunnet. Disse medlemmer mener at målrettede tiltak som får flere mennesker med minoritetsbakgrunn integrert i samfunnet er en god integreringspolitikk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, vil arbeide for enda mer gratis kjernetid i barnehagen og språkoppfølging både for barn og voksne, samt arbeidsmarkedstiltak som senker terskelen og legger til rette for deltakelse i arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil understreke at integreringsutfordringene må løses med helt andre tiltak enn fjerning av velferdsordninger.

Disse medlemmer viser til at svært mange kontantstøttemottakere med etnisk minoritetsbakgrunn oppgir at de uansett ikke ville valgt barnehage om en fjernet kontantstøtten (NOU 2010:7). Det er dessuten lite sannsynlig at mødrene til disse barna vil ta skrittet ut i arbeidslivet som en konsekvens av fjerning av kontantstøtten. Barnehagedeltakelse for innvandrere er primært motivert av foreldrenes ønske om at barna skal lære norsk og omgås andre barn, og mindre knyttet til ønske om tilsyn på grunn av at begge foreldre arbeider. Inntektstapet av kontantstøtte vil dermed gjerne ikke veies opp av økte arbeidsinntekt (NOU 2010:7). Disse medlemmer vil understreke at det ikke er noen automatikk i at minoritetskvinner og familier med lavinntekt kommer ut i arbeidslivet når kontantstøtten fjernes. Kristelig Folkeparti mener aktive tiltak er nødvendig for å få til integrering og inntektsutjevning. Disse medlemmer mener minoritetskvinner og -menn som er dårlig integrert må få mulighet til å lære språket, få råd og veiledning om mulige yrker og hva som trengs av utdanning. Det er viktig at myndighetene gir informasjon om muligheter, og tilbyr veiledning som senker terskelen og skaper tillit.

Disse medlemmer vil videre understreke at siden kontantstøtten betyr svært mye for økonomien til familier med lav inntekt, påpeker inkluderingsutvalget at det er behov for overgangsordninger som

sikrer inntekten deres. Ett virkemiddel utvalget selv foreslår er økt barnetrygd. Disse medlemmer registrerer med bekymring at regjeringen i budsjettet for 2012 fjerner kontantstøtten for toåringer uten å kompensere for inntektstapet for lavinntektsfamilier og uten å bevilge midler til bygging av barnehageplasser til barna som mister støtten.

Disse medlemmer vil understreke at det er spesielt viktig at barn med minoritetsbakgrunn får et godt språklig og pedagogisk tilbud før skolestart. Disse medlemmer viser til at både skolen og barnehagen er viktige inkluderingsarenaer, og at årene fram mot skolestart er viktige både for språket og for det sosiale.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser videre til at forsøkene i Oslo med gratis kjernetid for fire- og femåringer er svært vellykket. Flere barn rekrutteres til barnehagene som følge av gratis kjernetid, og flere velger heldagsplass. Tallene viser at i bydelene med gratis kjernetid går de fleste barna i barnehagen etter kontantstøttealder. Dekningsgraden, dvs. andel barn med barnehageplass i alderen 3–5 år, er i disse bydelene på rundt 90 pst. Dette medlem vil understreke at gratis kjernetid er et virkemiddel som er mye mer treffsikkert – og ekstremt mye rimeligere og riktigere – enn fjerning av kontantstøtten.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er urovekkende at etnisitet stadig oftere fremmes som grunn til å fjerne velferdsordninger, som for eksempel kontantstøtten. Disse medlemmer viser til at disse partier mener også familier med minoritetsbakgrunn må respekteres når de velger kontantstøtte for å være sammen med egne barn på lik linje med andre familier. Disse partier mener det er viktig at alle familier kan velge den omsorgsformen som de mener er best for egne barn. Det innebærer at det må finnes gode alternativer å velge mellom. Derfor mener disse medlemmer at kontantstøtten må videreføres og økes, og at alle barn som ønsker det må få tilbud om barnehageplass og at alle barnehagene må ha høy kvalitet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett for 2012 foreslår en styrking av ordningen som innebærer økning til 5 000 kroner pr. måned for alle ettåringer, videreføring av kontantstøtte med dagens satser for toåringene, samt at satsstruktur med fem satser videreføres for å beholde muligheten til tilpasninger for hver enkelt familie.

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i kontantstøtteleven

I

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Kontantstøtte ytes for barn mellom 1 og 2 år som er bosatt i riket, og som ikke eller bare delvis gjør bruk av barnehageplass som det ytes offentlig driftstilskudd for, jf § 7 tredje ledd.

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Dersom barnet gjør bruk av barnehageplass som det ytes offentlig driftstilskudd for, og det er skriftlig avtalt redusert oppholdstid *til og med 19 timer per uke*, ytes kontantstøtte med 50 prosent av full kontantstøtte. Det ytes ikke kontantstøtte hvis det er avtalt oppholdstid på 20 timer eller mer per uke.

§ 7 fjerde ledd oppheves. Nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 8 første ledd andre punktum skal lyde:

Kontantstøtte ytes likevel ikke lenger enn til og med kalendermåneden før barnet fyller 2 år.

§ 10 tredje ledd skal lyde:

Uavhengig av aldersgrensen i § 2 første ledd, kan kontantstøtte for adopterte barn utbetales i 11 måneder, forutsatt at barnet er under opplæringspliktig alder og heller ikke har startet grunnskoleopplæring, jf. opplæringslova § 2-1.

II

Loven trer i kraft 1. august 2012.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 6. desember 2011

Gunn Karin Gjul

leder

Arild Stokkan-Grande

ordfører

